
СТРУЧНА МИШЉЕЊА

Предраг ЂАТИЋ
Удружење банака Србије

ПЛАТНЕ УСЛУГЕ, ДИРЕКТНО ЗАДУЖЕЊЕ НА ОСНОВУ САГЛАСНОСТИ

Резиме

Директно задужење на основу сагласности је илајна услуга која у мноме обезбеђује финансијску дисциплину учесника на тржишту. Поверилац је њеном употребом принуђен да уредније, озбиљније и организованије води рачуна о својим изражавањима, тачније сваки његов пројекат, немарност или неуредност у том смислу воде моћној ненајлајности тој изражавања. Дужник је обавезан да на дан доспећа обезбеди довољно ликвидних средстава на свом рачуну како би измирио своју обавезу, сваки пројекат у том погледу повериоцу је одмах видљив и он може, користећи се подацима из сагласности релативно лако, брзо и ефикасно покренути извршни или какав други процес ради најлајне тој свој изражавања. Верујући да је висина ненајлаћених изражавања на финансијском тржишту наше земље достига свој врхунац, верујемо да ће инструменти финансијске дисциплине, какав је и овај, све више добијати на значају и да ће директно задужење на основу сагласности коначно добити оно место какво има у већини земаља Европске уније и да ће и на нашем тржишту бити широко препознато.

Кључне речи: директно задужење на основу сагласности, илајне услуге, илајни пројекат, најлаја изражавања, поравнање, унапред припремљен план реструктурирања.

I Увод

Образложење предлога Директиве Европског парламента и Савета Европе о платним услугама на унутрашњем тржишту, којом се врше измене Директива 2002/65 ЕС, 2013/36ЕУ и 2009/110/ЕС и усаглашава текст Директиве 2007/64/ЕЦ,¹ се констатује да европско тржиште електронског плаћања нуди велике могућности за иновације, да су корисници значајно променили своје навике код плаћања, да стално растућем броју плаћања кредитним и дебитним картицама треба додати све већу употребу паметних телефона која утире пут ка значајнијем учешћу нових начина плаћања. Усвајањем овог Предлога би се омогућио корисницима и трговцима пун бенефит које пруже интерно тржиште нарочито у делу који се односи на *e-commerce*, тако да је циљ Предлога да даље развије електронско плаћање на Европском тржишту. Овај предлог садржи такође и пречишћен текст Директиве 2007/64/ЕС² Европског парламента и Савета (Директива о платним услугама) која је поставила основе за хармонизацију правног оквира за стварање интегрисаног тржишта платних услуга кроз унапређење нивоа приступачности и учешћа свих релевантних учесника на терену платних услуга.

Европа, дакле, у законодавном смислу размишља да иде даље у прописивању савремених начина плаћања у односу на оне начине и системе утврђене Директивом о платним услугама, са којом се плаћање у нашој земљи, кроз Закон о платним услугама („Службени гласник РС“, бр. 139/2014; у даљем тексту ЗПУ), у највећој могућој мери хармонизовало.

С обзиром да ЗПУ отвара, за наше тржиште платних услуга, до сада, неслућене могућности, кроз тржишну либерализацију, демонополизацију, увођење нових начина и облика плаћања преко нових учесника на тржишту, настојаћемо да у овом раду објаснимо само једну трансакцију која је и до сада била прописана али чија употреба је била више него скромна, донекле чак и погрешно интерпретирана, у покушају да сам начин плаћања покажемо као извор нових тржишних могућности, унапређења ако не и акцелерације обављања основних делатности.

Тржиште у Републици Србији, сваког учесника на њему, оптерећује једно свима заједничко питање, чије постављање паралише свако

1 Proposal for a Directive of the European parliament and of the Council on payment services in the internal market and amending Directives 2002/65/EC, 2013/36/EU and 2009/110/EC and repealing Directive 2007/64/EC, Brussels, 24. 7. 2013 com(2013) 547 final 2013/0264 (cod).

2 Directive 2007/64/EC of the European Parliament and of the Council of 13 November 2007 on payment services in the internal market (OJ L 319, 5. 12. 2007, p. 1).

размишљање о било каквом унапређењу посла и тржишног наступа, а то је питање сигурности наплате потраживања.

Покушаћемо кроз овај рад да представимо директно задужење на основну сагласности као трансакцију (платну услугу) која може учеснике на нашем тржишту учинити релаксиранијим у погледу сигурности наплате, без улажења у друге правне импликације наплате потраживања и испуњења уговора.

Лакшег праћења даљег текста ради, појашњавамо да су поједини термини преузети из ЗПУ и да имају садржај термина које смо познавали у Закону о платном промету, и то:

„платилац“ – дужник (овде у смислу обвезник плаћања);

„прималац плаћања“ – поверилац (овде онај ко прима новац по конкретној трансакцији);

„платиочев рачун“ – рачун дужника (рачун онога ко плаћа);

„платиочев вршилац платних услуга“ – банка дужника (правно лице које је добило дозволу Народне банке Србије да обавља делатности пружања платних услуга, не мора бити банка већ било које привредно друштво регистровано у АПР-у, а код којег се води рачун платиоца тј. дужника);

„вршилац платних услуга примаоца плаћања“ – банка повериоца (правно лице које је добило дозволу Народне банке Србије да обавља делатности пружања платних услуга, не мора бити банка већ било које привредно друштво регистровано у АПР-у а код којег се води рачун примаоца плаћања тј. повериоца).

II Појам и особине задужења на основу овлашћења

Историјске ретроспективе ради, до сада важећим прописима и то одредбом става 4 члана 4 Закона о платном промету („Службени лист СРЈ“ бр. 3/2002 и 5/2003 и „Службени гласник РС“ бр. 43/2004, 62/2006, 111/2009 – др. закон и 31/2011) је био дефинисан и појам трансфера задужења као трансакције плаћања коју иницира поверилац, на основу доспелих хартија од вредности, меница или овлашћења које дужник даје својој банци и свом повериоцу. Према дефиницији цитиране одредбе трансфер задужења је инструкција, коју поверилац даје банци дужника, да наплати средства с рачуна дужника.

Сада важећим преписом и то ставом 1 члана 4 ЗПУ утврђено је да платне услуге обухватају, између осталог и услуге преноса новчаних средстава с платног рачуна, односно на платни рачун, и то:

- (1) трансфером одобрења,
- (2) директним задужењем, укључујући једнократно директно задужење,
- (3) коришћењем платне картице или сличног средства;

као и услуге из тачке 4 истог става извршавања платних трансакција код којих су новчана средства обезбеђена кредитом одобреним кориснику платних услуга, и то:

- (1) трансфером одобрења,
- (2) директним задужењем, укључујући једнократно директно задужење,
- (3) коришћењем платне картице или сличног средства.

Став 3 истог члана 4 даје и дефиницију да је директно задужење платна услуга код које прималац плаћања, на основу платиочеве сагласности, иницира платну трансакцију за задужење платиоцевог платног рачуна. Платилац може ову сагласност дати примаоцу плаћања, свом пружаоцу платних услуга или пружаоцу платних услуга примаоца плаћања.

Пренос новчаних средстава обавља се платним налогом, који у зависности од трансакције може бити:

- налог одобрења – када платилац налаже пренос свом пружаоцу платних услуга да пренесе новчана средства са његовог на рачун примаоца плаћања;
- налог задужења, када прималац плаћања на основу сагласности платиоца, задужује рачун платиоца и преноси новчана средства са његовог на свој рачун, без обзира да ли се његов рачун води код истог или код другог пружаоца платних услуга, као и
- коришћењем платне картице или сличног средства, на чему се овде нећемо задржавати;

Члан 38 ЗПУ уређује и питање неопозивости платног налога, па тако ставом 1 уређује да корисник платних услуга не може опозвати платни налог након што га је примио платиочев пружалац платних услуга, осим у случајевима утврђеним овим чланом.

Став 2 уређује ситуацију када је платну трансакцију иницирао прималац плаћања или платилац преко примаоца плаћања – тада платилац не може опозвати платни налог након издавања платног налога или давања сагласности за извршење платне трансакције примаоцу плаћања. С тим да, изузетно од горе цитираног става, став 3 уређује да ако платну трансакцију иницира прималац плаћања директним задужењем, плати-

лац може опозвати платни налог примаоца плаћања до краја пословног дана који претходи дану утврђеном за задужење платиоцевог платног рачуна.

Изузетно од става 2 овог члана, у случају када корисник платних услуга и његов пружалац платних услуга утврде да извршење платног налога почне на одређени дан или на дан на крају одређеног периода или на дан када платилац стави на располагање новчана средстава свом пружаоцу платних услуга – сматра се да је платни налог примљен на тај утврђени дан, а ако тај дан није пословни дан пружаоца платних услуга, сматра се да је платни налог примљен наредног пословног дана тог пружаоца, тада корисник платних услуга може опозвати платни налог до краја пословног дана који претходи дану утврђеном за почетак извршавања платног налога.

По истеку рокова из ст. 1 до 4 овог члана, корисник платних услуга платни налог може опозвати само на основу договора са својим пружаоцем платних услуга. Ако платну трансакцију иницира прималац плаћања или платилац преко примаоца плаћања, опозив платног налога по истеку рокова из ст. 2 и 3 овог члана не може се извршити без сагласности примаоца плаћања.

Оквирним уговором може се утврдити да пружалац платних услуга може кориснику платних услуга наплатити накнаду за опозив платног налога по истеку рокова из ст. 1 до 4 овог члана.

Сумирајући цитиране одредбе ЗПУ које се односе на директно задужење можемо констатовати:

- да се ради о платној услузи задужења, коју иницира прималац плаћања (поверилац), на основу сагласности платиоца (дужника);
- да сагласност за задужење платилац (дужник) може дати директно примаоцу плаћања (повериоцу), пружаоцу платних услуга примаоца плаћања (банци повериоца), као и платиоцевог пружаоцу платних услуга (банци дужника);
- да је платни налог задужења по овом основу неопозив по истеку радног дана који претходи дану у коме трансакцију треба извршити;
- опозивост налога је предмет оквирног уговора о платним услугама који платилац закључује са својим пружаоцем платних услуга, јер опозивост може бити предмет посебног тарифирања, па се код уговорања плаћања овим налогом уз сагласност може захтевати и овај уговор како би прималац плаћања био сигуран

- у наплативост и смањио све потенцијалне ризике од долозно-сти опозива плаћања;
- може бити једнократан и вишекратан, што даље значи да може бити коришћен за једнократна плаћања као и за сва оброчна плаћања физичких и правних лица;
  - није преносив јер није хартија од вредности већ инструмент на основу којег се врши пренос новчаних средстава са тачног утврђеног броја рачуна на тачно утврђени број рачуна;
  - представља искључиво инструмент платних услуга – платног промета – и није инструмент обезбеђења плаћања већ је, сасвим јасно речено, инструмент наплате, која је безусловна и не зависи од доцње дужника већ само и искључиво само од наступања доспелости (под условом да се у прописаним роковима не опозове уколико је опозивост уговорена са пружаоцем платних услуга).

III Правни извори регулисања

Институт директног задужења има своје корене у акцептном налогу, инструменту безготовинског платног промета из времена Службе друштвеног књиговодства и Завода за обрачун и плаћања Народне банке Србије.³

У време вршења платног промета преко комерцијалних банака које послују на територији Републике Србије, био је или је још увек уређиван следећим прописима:

- Законом о платном промету, и то чланом 4 („Службени лист СРЈ“, бр. 3/2002 и 5/2003 и „Службени гласник РС“, бр. 43/2004, 62/2006, 111/2009 – др. закон и 31/2011);
- Одлуком о обављању клиринга и обрачуна директних задужења по основу овлашћења („Службени гласник РС“, бр. 6/2010), Народне банке Србије;
- Одлуком о општим правилима за обављање директних задужења по основу овлашћења („Службени гласник РС“, бр. 6/2010 исправка 12/2010) Народне банке Србије;
- Одлуком о ближим условима, садржини и начину вођења регистра меница и овлашћења Народне банке Србије („Службени гласник РС“, бр. 56/2011)

3 Упутство о облику, садржини и употреби инструмената платног промета за плаћања у земљи, *Службени лист СРЈ*, бр. 11/98; 51/99, 27/01, 45/01, 38/02, 57/02.

Ступањем на снагу напред цитираног ЗПУ (Закона о платним услугама из 2014. године) донекле се усложњава и правно уређење овог института.

Наиме, први резултат новог прописа је стварање предуслова за ширу примене директног задужења, јер се сада сагласност за задужење рачуна, како смо видели, може предати како повериоцу (примаоцу плаћања) директно (што је најважнији предуслов његове шире употребе), тако и пружаоцу платних услуга примаоца плаћања (банци повериоца), али и као и до сада платиоцевом пружаоцу платних услуга (банци дужника).

Усложњавање о коме говоримо представља неопходност примене више закона у једној врсти прелазног периода у коме се налазимо на све ситуације у којима је могућа употреба овог инструмента. Сасвим конкретно чланом 231 ЗПУ утврђено је да даном почетка примене ЗПУ престају да важе одредбе Закона о платном промету („Службени лист СРЈ“, бр. 3/02 и 5/03 и „Службени гласник РС“, бр. 43/04, 62/06, 111/09 – др. закон и 31/11), осим одредаба чл. 2 (појмови), чл. 47 до 49 (принудна наплата са рачуна дужника), чл. 50 ст. 1 тач. 6) и ст. 2 и 3 (прекршаји правних лица), чл. 51 ст. 1 тач. 18 и 19 и ст. 2 (прекршаји банака) и чл. 57 ст. 3 тог закона (надлежност Народне банке Србије да прописује начин принудне наплате). Одредбе члана 2 Закона о платном промету, дакле дефинише појмова из тог закона, важе и даље искључиво ради примене осталих одредаба које не престају да важе даном почетка примене ЗПУ.

Сагласно горе изнетом, одлуке гувернера Народне банке Србије које смо горе цитирали, нису престале да важе престанком важења закона на основу којег су оне донете јер су одредбе Закона о платним услугама које су биле правни основ за њихово прописивање чланом 231 ЗПУ и даље на снази.

Правне изворе ове платне услуге, поред горе цитираних, чине и:

Одлука о ближим условима и начину отварања, вођења и гашења текућих рачуна („Службени гласник РС“, бр. 55/2015) уређени су ближи услови и начин отварања, вођења и гашења текућих рачуна корисника платних услуга код пружаоца платних услуга. Тачком 5 ст. 2, под 5 је прописано је да картон депонованих потписа из те тачке садржи потпис лица овлашћених за располагања средствима с рачуна, који је потписао законски заступник подносиоца захтева, односно лице које је актом из одредбе под 2 овог става овлашћено за заступање, и који је оверен печатом, којим ће се оверавати обрасци платних налога, сагласности за директна задужења у писаној форми и менице.

Одлука о облику, садржини и начину коришћења образаца њлајних налога за извршење њлајних њрансакција у динарима („Службени

гласник РС“, бр. 55/2015 и 78/2015). Овом одлуком уређују се облик, садржина и начин коришћења образаца платних налога за извршење платних трансакција у динарима преко текућег рачуна.

Правила рада RTGS илајноі сисџема Народне банке Србије (Г. бр. 4774 од 3. јула 2015. године).

Инсџрукције за извршавање директних задужења са рачуна учесника у RTGS илајноі сисџему Народне банке Србије, донела је Народна банка Срвије ради спровођења Правила рада RTGS платног система Народне банке Србије, којима се уређује начин извршавања директних задужења са рачуна за поравнање учесника у RTGS платном систему Народне банке Србије (у даљем тексту: RTGS НБС систем). Директно задужење, у смислу ових инструкција, представља платну услугу код које прималац плаћања у смислу закона којим се уређују платне услуге на основу сагласности платиоца – учесника у RTGS НБС систему (платилац), иницира платну трансакцију за задужење платиочевог рачуна за поравнање у RTGS НБС систему. Ове инструкције даље прописују елементе које садржи сагласност за директно задужење, а које се могу сходно примењивати не само за сврхе поравнања у RTGS НБС систему.

Одлука о начину вршења иринудне најлаіше с рачуна клијенџа („Службени гласник РС“, бр. 14/2014) којом се уређује начин вршења иринудне наплате с рачуна клијента који се води код банке у складу са чл. од 47 до 49 Закона о платном промету. Код ове Одлуке важно је узети у обзир тачку 7. која уређује да налог повериоца за наплату на основу доспелих харџија од вредности, меница или овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу (налози из члана 47 став 1 тачка 3 Закона) доставља се банци наведеној у том налогу, која је дужна да, пре извршења овог налога, провери да ли меница садржи све елементе прописане законом којим се уређује меница и да ли је поднета у року доспећа, односно да ли овлашћење садржи све елементе неопходне за наплату, као и да провери исправност тог налога.

Инсџрукција о иосџујању Народне банке Србије ио извршним решењима, харџијама од вредности, меницама и овлашћењима ио којима је дужник банка, којом се уређује начин на који основне орјанизационе јединице Народне банке Србије иосџујају ио извршним решењима иореских, царинских и друіих надлежних орјана, извршним судским решењима и друіим извршним насловима и законским овлашћењима, као и ио налозима за иренос на основу доспелих харџија од вредности, меница ио којима је дужник банка или овлашћења ио којима је дужник банка.

Одлука о ближим условима, садржини и начину вођења реисџира меница и овлашћења („Службени гласник РС“, бр. 56/2011 и 80/2015)

којом су прописани ближи услови под којима и начин на који Народна банка Србије води регистар меница и овлашћења које је дужник дао својој банци и свом повериоцу (у даљем тексту: Регистар), садржина Регистра, као и начин брисања података из Регистра, претрпела је измену у 2015. години која има значајан утицај на примену директног задужења. Наиме овим изменама прописано је да овлашћења издата до 30. септембра 2015. године, а која доспевају за наплату након тог датума – могу се евидентирати у Регистру и извршавати кроз принудну наплату. Дужник не може издавати овлашћења својој банци и свом повериоцу нити подносити захтев за њихову регистрацију, односно евидентирање у Регистру, почев од 1. октобра 2015. године. Овом изменом директно задужење губи примену у принудној уплати преко Народне банке Србије, међутим, он и даље остаје веродостојна исправа према законима који уређују извршење и обезбеђење, како ћемо то доле видети.

Поред два цитирана закона која уређују платни промет, односно платне услуге, и горе наведених подзаконских прописа, на овлашћење директног задужења се примењује још један изузетно важан закон за ширу употребу овог инструмента. Закон о извршењу и обезбеђењу („Службени гласник РС“, бр. 106/2015) прописује у члану 52 врсте веродостојних изјава, међу којима и у тачки 9 оверену изјаву извршног дужника којом овлашћује банку да с његовог рачуна пренесе новчана средства на рачун извршног повериоца. Очигледно да је Закон о извршењу и обезбеђењу имао на уму раније важећи садржај овлашћења директног задужења, а не овај из Закона о платним услугама и није јасно из ког разлога је у овом Закону прописана потреба његове овере да би сагласност/односно овлашћење био веродостојна исправа, али ће се надамо се и то праксом и практичном применом променити. Наиме, Закон о извршењу и обезбеђењу као процесни закон прописује које исправе се имају сматрати веродостојним исправама у смислу тог закона, али тако да његовим одредбама не могу бити мењани материјални прописи који уређују само ту исправу о којој је реч. Међутим, и поред уоченог, добра вест за примену овог инструмента је чињеница да је он и даље на списку исправа које се по Закону о извршењу и обезбеђењу прописане као веродостојне чиме им је обезбеђена извршност односно принудност у уплати.

IV Примена, предности и слабости

Директно задужење на основу овлашћења првенствено је намењено за плаћање редовних месечних обавеза физичких лица. Редовне месечне обавезе би се у нашем случају односиле на плаћање месечних рачуна

испостављених физичким лицима за комуналне, телекомуникационе и друге сличне услуге. Предности употребе овог инструмента су за повериоца: сигурнија наплата, предвидљивија временска димензија новчаних прилива по испостављеним фактурама, па тиме и могућност ефикасније контроле али и употребе тока готовине у даље пословне сврхе (анализа кредитне способности издаваоца фактуре и слично). Са успостављањем јединственог регистра рачуна физичких лица, који је од новембра 2015. године у пуној пословној употреби при Народној банци Србије, могућности прибављања довољног сета података како би се доспело а неизмирено потраживање од физичког лица наплатило у догледно време и употребом законом прописаних средстава. Дакле, једна од можда најважнијих предности употребе овог инструмента за повериоца, издаваоца фактура физичким лицима, је та што су повериоцу сада доступни подаци о рачуну, банци, јединственом матичном броју путем којег чак и у случају гашења рачуна на који гласи сагласност за његову употребу, дужник више не може тако лако да избегне своју новчану обавезу. Посебну корист од овог инструмента, поред редовности наплате, би морала да имају комунална предузећа која су обавезана Законом о извршењу и обезбеђењу да наплату својих доспелих а ненаплаћених потраживања врше преко јавних извршитеља, којима обим података који садржи сагласности дужника за задужење рачуна представља одличан доказ о битним подацима којима се легитимише дужник и средства извршења.

Предности употребе овог инструмента за физичка лица су јефтинији, бржи и ефикаснији система плаћања ових рачуна, јер предајом сагласности за задужење рачуна њихова улога се своди на контролу исправности приспелог рачуна, без потребе било какве друге физичке или онлајн активности. Поред ових мање-више техничких олакшица за дужнике се јавља једна скоро немерљива предност, а то је избегавање могућности пада у дужничку доцњу. Наиме, предајом сагласности, која може бити вишекратна, оквирна или у прецизном износу, у динарској противвредности девизног износа или у динарима, дужнику остаје једина обавеза да на рачуну, за који је дао сагласност за директно задужење, буде довољно расположивих средстава на дан доспећа плаћања. Евентуално закашњење повериоца или његове банке да активирају инструмент ослобађа одговорности дужника свих последица доцње, која може бити затезна камата, трошкови извршења и евентуална накнада штете до пуног износа ако затезна камата није довољна за њено покриће.

Поред наведених обавеза физичких лица овај инструмент би могао да има изузетну улогу у наплати потраживања са одложеним роком доспећа, без обзира да ли су њихови дужници правна или физичка лица.

Код ових ситуација најзанимљивији су случајеви одложеног плаћања трговцима или добављачима где све предности које смо горе видели такође могу бити остварене за повериоце из ове категорије, с тим да се у случају трговаца производима широке потрошње, овде јавља додатни бенефит, јер се лишавају потребе ризичног пословања чековима на почек, који услед гашења рачуна или банке која их је издала остају ненаплативи. Овде поверилац добија проверљив сет података о свом дужнику и инструмент који му омогућава исте ефекте наплативости какве смо горе видели код комуналних услуга.

*„С обзиром на то да новчана средства на банкарским рачунима чине значајан део ликвидне имовине једног лица (имаоца рачуна), његови новчани повериоци су нарочито заинтересовани за намирење својих потраживања уједно на њим добрима. У том погледу, новчани поверилац може да иницира принудно намирење или обезбеђење својих потраживања на новчаним средствима дужника код банке у складу са одредбама Закона о извршењу и обезбеђењу, односно Закона о илацином промету. Поред тога, он може да у споразуму са дужником стекне право приоритетног намирења из средстава са дужниковог новчаног рачуна, пре осталих поверилаца имаоца рачуна. У оба случаја, како код принудног извршења или обезбеђења, тако и код описаног уговарања средстава обезбеђења потраживања, новчани поверилац, уз испуњење одређених законских претпоставки, стиче заложно право на рачуну дужника код банке“.*⁴

Правна лица, како то дакле видимо из цитираног рада др. Радовић, поред сврхе стицања заложног права на рачуну свог дужника, иницирањем трансакције задужења,⁵ могу овај инструмент користити код наплате свих потраживања која су како једнократно са одложеним роком, тако и виšekратно и редовна у континуираном временском периоду. Посебно занимљив би био случај употребе овог инструмента код реализације решења суда о усвајању унапред припремљеног плана реструктурирања (УППР), где би обавезе правног лица дужника према својим повериоцима било могуће јасно контролисати и сагледати употребом овог инструмента и где не би било могуће фаворизовање једних поверилаца на штету других и слично. Повериоци из овог последњег сегмента би и даље носили одговорност за уредност наплата, а дужник за ниво ликвидних средстава на рачуну који на дан доспећа осигурава измиривање обавеза. Слично употреби у овом случају, директно задужење на основу сагласности би могло да помогне остваривању сврхе

4 Мирјана Радовић, „Предмет залоге на текућем рачуну“, *Право и привреда*, бр. 7–9, стр. 62–80.

5 Члан 4 Закона о платним услугама.

сваке врсте поравнања који се закључује са циљем испуњења новчане обавезе, било у циљу реализације судског или вансудског поравнања. Слично УППР-у где би овај инструмент обезбедио финансијску дисциплину, уозбилио и објективизовао плаћања по Решењу о усвајању Плана, неметну обавезу управи (менаџменту) субјекта реструктурирања да првенствено води рачуна о измиривању обавеза преузетих Планом, овај инструмент би могао да оствари значајне ефекте и код измиривања периодичних обавеза утврђених одлуком суда или преузетих вансудским поравнањем. Наиме, уз документ којим се заснивају обавезе дужник би свом повериоцу предавао сагласност за задужење рачуна. Такође, нимало потцењујући потенцијал који овај инструмент има код једнократних плаћања са одложним роком испуњења обавезе. Уобичајено је наиме, да се роба или репроматеријал код нас набавља са одложеним роком плаћања, где се као инструмент обезбеђења плаћања предаје меница, овде би (невезано за меницу као инструмент обезбеђења) овлашћење директног овлашћења било инструмент плаћања којим поверилац наплаћује своје потраживање на тачно утврђени дан.

Предуслов за масовније коришћење овог инструмента је, парадоксално, поузданији начин сачињавања и издавања фактура које би овим инструментом биле плаћане. Масовнијем коришћењу овог инструмента јако сметају грешке у сачињавању фактура, поготову оних за масовне услуге, као што су комуналне или сличне.

Predrag ĆATIĆ
Association of Serbian banks

PAYMENT SERVICES, MANDATE-BASED DIRECT DEBIT

Summary

Mandate-based direct debit is, as we saw above, a payment service which to a large extent ensures financial discipline on the market. Using this service a creditor is obliged to be more disciplined, serious and organized when taking care of his own receivables, given that each misconduct, negligence and non-accuracy in that respect leads to potential non-performance of those receivables. Upon maturity, the debtor is obliged to provide a sufficient amount of liquid funds to settle his liability, and each misconduct in this respect is immediately visible to the creditor who can use the mandate data to, relatively easy, quickly and efficiently, launch a procedure to collect the concerned receivables. Bearing in mind that the level of non-performing receivables at the financial market of Serbia has reached its peak, we believe that the instruments of financial discipline, like this one, will become increasingly important and that mandate-based direct debit will finally earn the place it has in most European Union countries, becoming widely recognized on the Serbian market as well.

Key words: *mandate-based direct debit, payment services, payment system, collection of receivables, clearing and settlement, up-front prepared restructuring plan.*